

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Received: 02.09.2023

Kabul / Accepted: 26.10.2023

Kitap İnceleme / Book Review

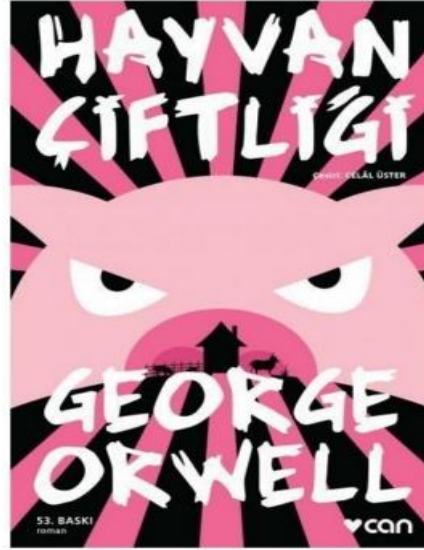
GEORGE ORWELL'IN HAYVAN ÇİFTLİĞİ

Burcu KAYA KARADUMAN*

Orwell, G. (2020). *Hayvan Çiftliği*. (Çev: C. Üster), İstanbul: Can Yayıncılık.

“Bütün Hayvanlar Eşittir.”

(Orwell, 2001: 10)

* Uzman Araştırmacı (Sanat), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Mezunu. Sivas, burcukaraduman76@gmail.com, ORCID ID 0000-0003-3662-7078

Ünlü yazar George Orwell tarafından, İkinci Dünya Savaşı'nın gölgesinde kaleme alınan "*Hayvan Çiftliği*," Sovyet Devrimi ve sonrasını metaforlar ve alegorilerle anlatan distopik, politik bir edebi eserdir. George Orwell, bu romanında totalitarizmin eleştirisi yapmaktadır. Totalitarizm terimi, Hitler dönemi Almanya, Mussolini dönemi İtalya ve Stalin dönemi Rusya gibi siyasi rejimlerin ortak özelliklerini açıklamak için kullanılır. Yazar, yaşadığı bu dönem nedeniyle romanlarında edebiyat ve sosyolojinin bu ortak noktalarından hareketle, gündelik hayatın her yönünü saran totalitarizmi eleştirmektedir (Müftüoğlu, 2015: 182). Orwell, eserinde eleştiri yaparken aynı zamanda romanın karakterlerini özellikle savaş dönemlerinde etkin olan siyasi figürlerle özdeşleştirmiştir. Eserde siyasal figür olarak, Snowball karakteri Troçki'yi, Napoleon karakteri ise Stalin'i temsil etmektedir (Özkan, 2018: 1435). Başka bir deyişle, kendi dönemindeki liderleri ve onların kararları nedeniyle mağdur olan halkın deneyimlerini, umutlarını ve umutsuzluklarını, çiftlikte yaşayan hayvanlar aracılığıyla anlatmıştır (Altıparmak, Durakoğlu, 2021: 1914). Orwell, 1945 yılında bu eseri yazarak, daha adil ve eşitlikçi bir toplum hayalini taşıyan hayvanların, zaman içinde kendi yaratmış oldukları sistemin diktatöryel bir yönetim şeklini nasıl benimsediğini anlatmıştır. Eserde, hayvanların eşitlik ve adalet arayışları, onları mevcut sömürü düzenine karşı bir tepki olarak başkaldırtır. (Altıparmak, Durakoğlu, 2021: 1). Hayvanlar, insanların hükmettiği insanlar arası bir hiyerarşinin yerine, kendi türleri arasında eşit bir düzenin kurulmasını hayal ederler. Ancak zamanla, başlangıçtaki nihai hedeflerinden uzaklaşırlar ve gücü elinde bulunduran bir grup domuzun yönetiminde totaliter bir rejime dönüşen bir sistemi benimserler. İçeriği itibarıyla 1917 Rus İhtilali ve Çarlık Rejimin çökmesi ve Sovyetler Birliği'nin kurulmasıyla sonuçlanan olaylar zinciri üzerine bir hiciv olarak değerlendirilebilir (Tuna, 2016: 88). Orwell, "*Hayvan Çiftliği*" ile insan doğasındaki güç arzusu ve manipülasyonun evrensel ve zaman üstü bir gerçek olduğunu öne çıkarır. Bu kitap, sadece Sovyet Devrimi'ne yönelik bir eleştiri değil, aynı zamanda otoriter rejimlerin yarattığı tehlikeleri vurgulayarak, totalitarizmin herhangi bir toplumda ortaya çıkabileceğine dikkat çekmektedir (Çiftçi, 2013: 15; Tuna, 2016: 88). Orwell, eserini sosyalist bir bakış açısıyla ele alarak, sömürü sisteminden kurtulmanın bir yolu olarak görmüş ve bunu bir siyasi hiciv olarak kullanmıştır. Bu bağlamda ele alındığında sosyalizm değil, Hayvan Çiftliği'nde Stalin ve Stalin'in uygulamalarının eleştirildiği söylenebilir. Türkçeye ilk defa Halide Edip Adıvar tarafından çevrilen ve 1954 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından "Dünya Edebiyatından Çeviriler" serisi kapsamında yayınlanan bu eser, birçok ülkede sinema ve tiyatro uyarlamaları ile büyük ilgi görmüştür (Şahin, 2017: 219). Halide Edib, çeviriye yazdığı önsözde kitabın son sahnesini vurgulayarak Orwell'in tarafsız yaklaşımını vurgular: George Orwell, kasıtlı veya kasıtsız olarak, bir idarenin düzen ve yasa dışına çıktığında nasıl bir felakete sürüklenebileceğini tasvir etmiştir. Özellikle, çiftlik görevlilerinin hayvanların yem saatini unuttukları günün, devrimin patlak verdiği an olarak öne çıkması, derinlemesine düşünülmeye değer bir noktadır. Ayrıca, Orwell, komünist rejimin güçlü bir karikatürünü çizerken diğer taraftan bunu, komünist olmayan rejimlerin propagandasına dönüştürmemeyi başarmıştır. Kitabın son sahnesi ise en etkileyici bölümlerindendir. Orwell, iki tarafın liderlerinin de benzer felaketlere, zayıflıklara ve utanç verici durumlara maruz kaldığını açıkça resmetmektedir. Öyle ki, bu liderleri çiftlik avlusundan izleyen hayvan sürüsü, hangi liderin hangi rejimi temsil ettiğini ayırt etmekte zorlanır hale gelmiştir. Bu durum Adıvar'ın anlatımıyla; iki taraf da iktidarlarını, kendi çıkarları ve güçleri yerine, ellerinde tutmak veya ele geçirmek istedikleri gelecek nesillere borçludur. Ancak genç nesiller, kendi potansiyellerinin farkında değildirler (Adıvar, 1954: 0).

Hayvan sahiplerinden Bay Jones, çiftliğin yetenekli ve bilgili sahibi olmasına rağmen, sorunlar nedeniyle çiftlik işlerini bırakır ve bu durum hayvanların açlıkla mücadele etmek zorunda kalmasına sebep olur (Orwell, 2020: 22-25). Bu açlık dönemi, hayvanların bir dönüm noktası olacaktır. Açlıktan ölen hayvanlar bir isyan başlatırlar. Beylik Çiftlik'teki bu ayaklanma, büyük Şef'in hayvanlara hitap etmesinin ardından gerçekleşir. Hayvanlar, açlıktan ölümlere neden olan çiftlik sahibi Bay Jones'u kovarlar ve çiftlikte kendi otoritelerini kurarlar. Hayvan Çiftliği'nde, Napoleon, iktidarını ve otoritesini güçlendirmek ve sürdürmek amacıyla hayvanlara şiddet uygulayarak, ceza ve ödül sistemleriyle otoritesini pekiştirir ve gücünü gösterir (Ulutaş, Aydın 2018: 6). "Güç, iktidarı açığa çıkarır; iktidar, dinamik bir biçimde ve anında güç kullanır. Ne kadar çok güç kullanılırsa, iktidarın varlığı o kadar yoğun bir şekilde hissedilir" (Karaismailoğlu, 2006: 17). Bu noktada otorite kurma görevi, Napolyon ve Snowball liderliğindeki domuzlardan oluşan bir komite tarafından üstlenilir. Bu komite, "Bütün hayvanlar eşittir." prensibini

benimsemiştir. Çiftliğin adı da *Hayvan Çiftliği* olarak değiştirilir. Hayvanlar, yeni düzenlemelere göre yaşamaya başlarlar:

İki ayak üzerinde yürüyen herkes düşman olarak kabul edilir.

Dört ayak üzerinde yürüyen ya da kanatları olan herkes dost olarak kabul edilir.

Hiçbir hayvan giysi giymemelidir.

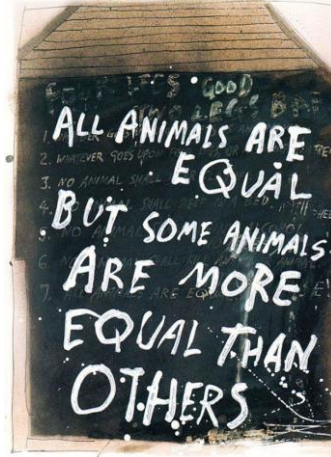
Hiçbir hayvan yataklarda yatmamalıdır.

Hiçbir hayvan içki tüketmemelidir.

Hiçbir hayvan başka bir hayvanı öldürmemelidir.

Bütün hayvanlar eşittir (Ulutaş, Aydın 2018: 6).

Ancak hikâyenin sonuna gelindiğinde, bu ilkelerin çiğnendiği ve bazı hayvanların diğerlerinden daha eşit olduğu bir durumun ortaya çıktığı görülür. Öykünün sonunda duvarda sadece bir emir vardır: "Bazı hayvanlar eşittir, ama bazı hayvanlar öbürlerinden daha eşittir." (Resim 1) Bu durum, öykünün ironik bir yorumu olarak öne çıkar. Bu cümle, *Hayvan Çiftliği*'nde başlangıçta savunulan eşitlik ve adalet ilkesinin zamanla bozulduğunu ve bazı hayvanların diğerlerinden daha ayrıcalıklı hale geldiğini göstermektedir.

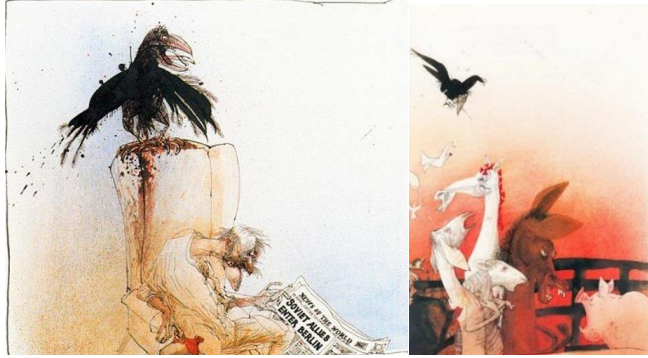

Resim 1. George Orwell "*Hayvan Çiftliği*" Kitaptan Detay (URL-1).

Bu fabl, hayvanların emeğinin insanlar tarafından sömürülmesini ve hayvanların buna karşı çıkmasını ele almaktadır. Eşitlik, özgürlük ve adalet gibi kavramlar, sömürülen sınıfın ve ardından devrimci bir değişimin başlamasının bir sonucu olarak proletarya ve kapitalist sınıf arasındaki mücadeleyi yansıtmaktadır. Gerçekten de, Orwell'in eserinde politik sistem eleştirisi ve lider eleştirisi gibi unsurlar bulunmaktadır. Bu yönleriyle, eser edebiyatın önemli bir parçasıdır.

Hayvanlar ve Sembolizm

Eserdeki hayvanlar, farklı türleri ve özellikleri temsil ederek sembolik bir anlam taşırlar. Görselde (Resim 2) bulunan her karakter, gerçek hayattan bir kesiti temsil etmektedir. Romandaki karakterler ve bu karakterlerle ortaya çıkan bazı öğeler dönemin Rus toplumu ve komünizminin unsurlarının sembolü olarak kullanılmıştır. Büyük Şef, Kartopu, Napolyon (Domuz), devrimden sonra iktidara gelen Napolyon gücü temsil eder. Jones çiftlik sahibiyken, Frederick ve Pilkington insandır. Musa (kuzgun): Din adamlarını sembolize eden karakter, Bay Jones'un evcil kuzgunudur. İnsanları koyunlarla temsil eden bir başka karakter, devrim gerçekleştiğinde kaçır ancak daha sonra geri döner. Bu figür, eylemsiz bir tavır sergileyerek hayvanlara gökyüzünde bir hayvan cenneti (Balmond Land) sözü verir. Bununla birlikte domuzlar liderliği ve entelektüel gücü simgelerken, atlar emek ve sadakati temsil ederler. Her hayvan karakter, toplumdaki belirli bir kesimi veya ideolojiyi yansıtmaktadır

Resim 2. George Orwell "Hayvan Çiftliği" Kitaptan Detay (URL-1).

Toplumsal Eleştiriler

"Hayvan Çiftliği", aslında Sovyetler Birliği'nin totaliter rejimini eleştiren bir alegori olarak ortaya çıkmıştır. Eserdeki hayvanların insanlaşan ve sonunda zalimleşen karakterleri, toplumun güç açlığı ve iktidar manipülasyonunu anlatır. Koyunlar, sürü psikolojisi ve kör biati; domuzlar, entelektüel elitizmi ve iktidar hırsını; atlar, işçi sınıfının sömürsünü sembolize eder. Bu karakterler aracılığıyla, insan toplumunun karanlık yönleri sorgulanır.

Evrensel İnsan Değerleri

Masalların ve fabl anlatılarının gücü, evrensel insan değerlerini ve davranışlarını ele almasından gelir. Eserde insan doğasının çeşitli yönlerini vurgulayarak okuyucuya ahlaki bir ders sunar. Karakterlerin yükselişi ve düşüşü, güç, ihanet, adalet, özveri gibi temel insani değerleri irdeleyerek toplumsal dersler verir.

Sonuç

George Orwell'ın "Hayvan Çiftliği" adlı eseri, evrensel bir perspektifle insanlık tarihindeki ideal bir düzen arayışını ele almaktadır. Farklı toplumlar, tarihsel olarak farklı sistemler kurma çabaları içinde olmuşlardır, ancak bu ideal düzen arayışı sıklıkla hayal kırıklığına yol açmış ve sistemlerin çıkarlarla çatışmasına neden olmuştur. Bireyler, bu sistemlerle kendi kişisel çıkarları arasında sıkışıp kalmışlardır. Bu kapsamda masallar ve fabllar, insanların düşüncelerini ve değerlerini aktarmak için etkili bir araç olmuştur. George Orwell'ın "Hayvan Çiftliği" adlı eseri, bu geleneği derin bir anlamla sürdürerek, hayvanlar aracılığıyla insan toplumunun yansımalarını ele almaktadır. Hayvanlar, toplumun farklı katmanlarını temsil ederken, çiftlik ise bir mikrokozmos olarak insan toplumunun karmaşıklığını yansıtmaktadır. Eser, totaliter rejimlerin yükselişini ele alarak, insanların sistemlerin kurbanı olma gerçeğini vurgulamaktadır. "Hayvan Çiftliği" bu nitelikleriyle edebi literatürün önemli bir unsurudur.

Kaynaklar

- ADIVAR, H. E. (1954). *George Orwell*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- ALTIPARMAK, İ.B ve DURAKOĞLU, A. (2021). Hayvan Çiftliği, Adlı Eseri Bağlamında George Orwell'ın Tarihi ve Sosyolojik Tespitlerini Değerlendirmek. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 1910-1922.
- ÇİFTÇİ, G. (2013). Kitap incelemesi: Animall Farm (Hayvan çiftliği). *Journal Of International Management, Educational And Economics Perspectives*, 1(2), 15-16.
- MÜFTÜOĞLU, M. C. (2015). "Gündelik Hayatta Totalitarizm: George Orwell'in '1984' Adlı Distopya Romanında İdeal Toplum Tasavvurları". April. Sayı:44.
- ORWELL, G. (2020). *Hayvan Çiftliği*. (Çev: C. Üster), İstanbul: Can Yayıncılık.
- ORWELL, G. (2001). *Hayvan Çiftliği*. Çev: Celâl Üster, İstanbul: Can Yayınları.
- ÖZKAYA, K. F. (2006). *Sosyal Teoride İktidar Tartışmaları; Marx, Nietzsche, Weber Foucault*. (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.

- ÖZKAN, S. (2018). Politik iktidar bağlamında hayvan çiftliği romanı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1434-1437.
- ŞAHİN, A. (2017). George Orwell’in hayvan çiftliği isimli romanının iki Türkçe çevirisinin karşılaştırılması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 56, 213-226
- ULUTAŞ, N., AYDIN, İ. (2018). George Orwell’in Eserlerinde Gözetim Toplumu ve İktidar Eleştirisi. *International Journal of Language Academy Volume* DOI Number: <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.3939> 6/3 September 2018 p. 1/ 11
- TUNA, D. (2016). Bir Yazınsal Yapıt ve Çevirileri Üzerinden Propaganda, İkna ve Rıza Söylemlerini Okumak. *Rumeli’de Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7, 87-106.
- URL-1:<https://onedio.com/haber/modern-edebiyatin-hiciv-ustasindan-hayvan-ciftligi-konusu-nedir-hayvan-ciftligi-yazari-kimdir-1114976> Erişim Tarihi: 19.08.2023.